

Životni optimum kao imperativ

(Šestak, Ivan (prir.). 2015. *Od Mure do mora, od Save do Seine. Spomen-zbornik patru Vladimiru Horvatu SJ za njegov 80. rođendan*. Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove u Zagrebu. Zagreb. 701 str.)

Prigodom 80 godina života i 50 godina znanstvenog rada i svećeništva, mnogobrojna subraća, profesori, studenti, suradnici, prijatelji i znanci svojim su priložima u spomen-zborniku *Od Mure do mora, od Save do Seine* zahvalili prof. dr. sc. Vladimiru Horvatu na bogatom pastoralnom, znanstvenom, kulturnom i društvenom djelovanju.

Spomen-zbornik priredio je Ivan Šestak, dekan Filozofskog fakulteta Družbe Isusove. U predgovoru je objasnio da značenje naslova *Od Mure do mora, od Save do Seine* na simboličan način, obalama rijeka i mora, izriče podrijetlo i djelovanje Vladimira Horvata, koji je rođen 21. ožujka 1935. u Donjoj Dubravi u Međimurju, a školovao se i djelovao u Zagrebu, Sarajevu, Dubrovniku, Beogradu i Parizu: „Život ga je katkada vodio zaista nepredvidivim putovima i nerijetko stavlja pred izvanredne zadatke. Sve je to on međutim shvaćao kao izazov na koji valja angažirano odgovoriti. [...] Pater Horvat je svugdje ostavljao svoj prepoznatljiv trag, osobito na duhovnom području. O tome uostalom svjedoči njegova zavidna bibliografija. Gdje god je boravio, pokretao je mnoge kulturne inicijative. Bio je naime uvjeren da se poglavito kulturom može pronositi narodna samobitnost i spasenjska poruka” (str. 11).

Svojim priložima spomen-zbornik obogatilo je 47 autora: Marijana Ajzenkol, Mato Artuković, Nada Babić, Yukari Bosnić, Josip Bratulić, Željka Brlobaš, Vladimir Čepulić, Dragutin Feletar, Frano Glavina, Mario Grčević, Henrik Heger Juričan, Siniša Hrbić, Goran Ivanišević, Mijo Ivurek, Alojz Jembrih, Mislav Ježić, Francisco Javier Juez Gálvez, Ivana Klinčić, Ivan Knafeljc, Kajetan Knešaurek, Štefanija Knešaurek, Juraj Kolarić, Vilim Kovač, Zdravka Krpina, Stipe Kutleša, Marito Mihovil Letica, Vladimir Lončarević, Marijan Majstorović, Marko Matić, Josip Milić, Daniel Miščin, Božidar Nagy, Mijo Nikić, Valentin Pozaić, Stipo Pilić, Gordan Propadalo, Ines Sabotič, Zvonimir Sekelj, Milo Sršen, Agneza Szabo, Mihály Szentmártoni, Ivan Šestak, Ivana Šimunić, Marijan Šimunić, Smiljana Šunde, Tonči Trstenjak i Bruna Ubrekčić.

Pedeset godina djelovanja Vladimira Horvata obilježio je bogat pastoralni rad, velik doprinos hrvatskoj filologiji i posvećenost aktualnim društvenim pitanjima. Svoje životno usmjerenje započeo je u sjemeništu na Šalati u Zagrebu,

gdje je stigao kao desetogodišnji dječak. Godine 1952. ušao je u Družbu Isusovu, a zaređen je 1964. u Bazilici Srca Isusova u Zagrebu. Nakon kraće službe u Dubrovniku, 1975. dodijeljeno mu je vodstvo Hrvatske katoličke misije u Parizu, gdje je nastojao u pastoralu i drugim hrvatskim aktualnim okolnostima sve do 1985., kad mu je prilikom posjeta domovini oduzeta putovnica. Tada je premješten u Beograd, iz kojega je 1991. otišao na jednogodišnji studijski boravak u Rim.

Vladimir Horvat usmjeravao je svoje napore upravo na one aktivnosti i ciljeve koji su u određenom trenutku bili potrebni, a to je činio na način kakvim je optimalno mogao pridonijeti Domovini i Crkvi. Tako je u Parizu 1981. na francuskom jeziku pod pseudonimom M. Landercy objavio knjigu o kardinalu Alojziju Stepincu – mučeniku za ljudska prava – koja je francuskoj javnosti približila njegov život, djelovanje i smrt, a jugoslavenske državne službe zburnila jer su mislili da je knjigu napisao Francuz. Prilikom posjeta pape Ivana Pavla II. Parizu organizirao je da pripadnici hrvatske zajednice 30. svibnja 1980. dočekaju Papu na glavnom pariškom trgu Place de la Concorde s mnogobrojnim hrvatskim zastavama pa se na svim fotografijama čini kao da je Papa stigao u Hrvatsku, a ne u Pariz. Na konferenciji Naučni sastanak slavista u Vukove dane 1987. održao je izlaganje *Vukov „Srpski rječnik” (1818) prema rječnicima isusovaca leksikografa: Kašića (1599?), Mikalje (1649), Habelića (1670), Della Belle (1728) i Jambrešića (1742)* u kojem je pokazao da je standardizaciju hrvatskoga jezika započeo Bartol Kašić, a ne Vuk Karadžić.

Od 1992. živi u Zagrebu i posvetio se filološkim istraživanjima. Do 2011. radio je kao profesor na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove držeći kolegije iz povijesti jezikoslovlja te filozofskih i religijskih elemenata u hrvatskoj književnosti. Ustrajno se i dalje bavi znanstvenim radom objavljujući radove iz povijesti hrvatskoga jezika.

Zbog tako širokog raspona djelovanja i mnogih pristiglih priloga za spomen-zbornik, članci su podijeljeni u četiri poglavlja: I. *Život i djelovanje*, II. *Jesuistica*, III. *Croatica*, IV. *Razno*. Uvodni članak Ivana Šestaka i Ivane Klinčić, *Od Mure do Mora i od Save do Seine: Bio-bibliografski zapis uz 80. rođendan patra Vladimira Horvata SJ*, pregledan je životopis, nakon kojega slijedi iscrpna *Bibliografija radova i Literatura o Vladimiru Horvatu*. O bogatom književnom i znanstvenom radu svjedoči 216 bibliografskih jedinica. Od 45 priloga u spomen-zborniku ovdje ćemo izdvojiti one koji tematiziraju hrvatsku jezičnu i književnu povijest, bilo u unutarhrvatskom bilo u međunarodnom kontekstu. Članci takve tematike najvećim su dijelom objavljeni u tematskoj cjelini *Croatica*.

Francisco Javier Juez Gálvez u članku *Doprinosi marulologiji prvoga venezuelskog isusovca* (str. 221–231) opisuje kako je Miroslav Marcovich 1957. u gradu Méridi (Venezuela) u tiskari Andskog sveučilišta priredio drugo izdanje izvornog latinskog teksta Marulićeve *Davidijade*. To je izdanje odjeknulo i u znanstvenim časopisima i u publikacijama hrvatske emigracije u Hispanskoj Americi, kao npr. *Hrvatska revija* i *Studia Croatica*.

Mislav Ježić u članku *Prinosi Vladimira Horvata hrvatskoj filologiji* (str. 279–294) dao je prikaz filološkog djelovanja Vladimira Horvata, od knjiga *Prilog Matoševoj poetici : Camao – Prva pjesma – Baudelaire* (Zagreb, 1994.) i *Crkva u Hrvatskom narodnom preporodu* (Zagreb, 1986.) do njegova središnjeg jezikoslovnog interesa – povijesne i jezične okolnosti djelovanja Bartola Kašića i početci standardizacije hrvatskoga jezika – u knjigama (*Bartol Kašić – otac hrvatskoga jezikoslovlja*, Zagreb, 1999., ²2004.), člancima i priređenim djelima (npr. *Bartol Kašić S. I. : Hrvatsko-talijanski rječnik (1599) s Konverzacijskim priručnikom (1595)*, Zagreb 1990.; *Bartol Kašić : Ritual rimski*, Zagreb, 1993.; *Autobiografija isusovca Bartola Kašića u prijevodu i izvorniku*, Zagreb, 2006.). Mislav Ježić istaknuo je kako je Vladimir Horvat zaslužan za dokazivanje da hrvatsko jezikoslovlje i književni jezik blizak današnjemu imaju povijest od četiriju stoljeća, a na početku te povijesti stoji Bartol Kašić (str. 292).

Nada Babić u članku *Pokornički psalmi u Kašićevu i Gundulićevu prijevodu/prepjevju* (str. 311–332) popisala je hrvatske prijevode Biblije te donijela filološku usporedbu Kašićeva i Gundulićeva pristupa pokorničkim psalmima. Autorica je za potrebe raščlambe usporedila tri hrvatska predloška: Kašićevu knjigu *Piesni duhovne* (Rim, 1617.), Kašićev prijevod psalama unutar njegova cjelovitog prijevoda *Biblije* i Gundulićev prijevod *Piesni pokorne kraglia Davida* (Rim, 1621.).

Željka Brlobaš u članku *Gramatika hrvatskoga jezika Bartola Kašića u jezikoslovnim promišljanjima Vladimira Horvata* (str. 333–351), na temelju knjige *Bartol Kašić – otac hrvatskoga jezikoslovlja* (Zagreb, 1999.) Vladimira Horvata, analizira na koji je način u svojim jezikoslovnim promišljanjima propitivao prvu hrvatsku gramatiku *Institutionum linguae illyricae libri duo* (1604.).

Mario Grčević u radu *Vanjskopolitički utjecaji na hrvatski književnojezični razvoj u drugoj polovici XIX. stoljeća* (str. 353–404) pokazuje da su dolazak Đure Daničića u Zagreb 60-ih godina 19. stoljeća zajedno osmislili utjecajni austrijski i ugarski pojedinci i političari te da je njihov cilj bio jezično normativno objedinjavanje i kulturno integriranje cijelog srednjojužnoslavenskog prostora, a u svojem djelovanju nadovezali su se na projekt Jerneja Kopitara s početka 19. stoljeća.

Henrik Heger Juričan svoj je članak *Srednjovjekovni počeci i suvremena obnova proučavanja hrvatskoga kulturnog područja na Sorboni* (str. 405–314) formirao kao diptih u kojem je najprije razmotrio intelektualni put Jurja Slovina kao pokretača akademske kroatistike i kroatologije na Sorboni, a zatim je prikazao hrvatsku znanstvenu i kulturnu nazočnost na Sorboni u suvremenom dobu. Ta je nazočnost institucionalizirana kroz Znanstvenu ekipu za istraživanje hrvatske kulture i međunarodnih intelektualnih razmjena, koja je utemeljena 19. prosinca 1981. kao interdisciplinarna jedinica sa statusom sastavnog i stalnog tijela Istraživačkog centra za poredbenu književnost Sveučilišta Pariz-Sorbona. Djelatnost Znanstvene ekipe podržavaju tri pomoćne specijalizirane strukture: Akademsko društvo Ruđer Josip Bošković za istraživanje hrvatskog kulturnog područja, Knjižnica Antun Gustav Matoš, interdisciplinarni centar hrvatske dokumentacije koji od 1986. surađuje sa Središnjom knjižnicom Sorbone, i Sveučilišna zaklada Fran Krsto Frankopan.

Alojz Jembrih u članku *Od Collegiuma Croaticuma do Hrvatskoga povijesnog instituta u Beču* (str. 415–426) opisao je bolonjski *Collegium Hungarico-illyricum* osnovan 1557. godine te rad bečkoga *Collegium Croaticum* osnovanoga 1624. sredstvima iz ostavštine zagrebačkoga kanonika i prepozita Baltazara Dvorničića Napulyja. Bečki kolegij djelovao je do 1784. godine te nakon toga više od dvjesto godina u Beču nije postojala slična hrvatska akademska institucija – sve do 10. studenoga 1990., kada je Filozofski fakultet Družbe Isusove u Zagrebu osnovao Hrvatski povijesni institut u Beču, kojemu je pročelnikom imenovan Vladimir Horvat.

Vladimir Lončarević u članku *Pod svjetlom transcendencije: Prologomena povijesti religiozne književnosti u Hrvata* (str. 427–442) dao je pregled hrvatske religiozne književnosti i predložio nekoliko poetoloških, metodologijskih i književnopovijesnih polazišta za posve novo čitanje cjelokupne hrvatske književnosti. Marito Mihovil Letica u radu *Horvatovi poetološki i muzikološki doprinosi matošiani* (str. 459–478) prikazao je literarno-muzikološku strukturnu analogiju Matoševe novele *Camao* i klasičnog sonatnog oblika kako ju je filološkom raščlambom utvrdio Vladimir Horvat u knjizi *Prilog Matoševoj poetici* (Zagreb, 1994.).

Božidar Nagy u članku *Rimski spomeni i predstavljanja djela Bartola Kašića* (str. 479–488) opisao je prigodna događanja u Rimu vezana uz Bartola Kašića. Primjerice, 400. obljetnica rođenja Bartola Kašića obilježena je 30. studenoga 1975. u crkvi sv. Ignacija u Rimu. Dvadeset godina kasnije, 23. svibnja 1996., u toj je crkvi postavljena ploča na latinskom i hrvatskom jeziku, za koju je tekst sastavio pater Vladimir Horvat sa suradnicima. Svečani završetak Godine Bartola Kašića obilježen je simpozijem 14. prosinca 1999. na sveučili-

štu Gregoriana, a sljedećeg dana sudionike simpozija pozdravio je Sveti Otac Ivan Pavao II. na generalnoj audijenciji.

Osim prikazanih članaka, spomen-zbornik *Od Mure do mora, od Save do Seine* donosi brojne podatke o povijesti isusovačkoga reda i misionarskom radu hrvatskih isusovaca. Opremljen je i bogatom fotodokumentacijom Vladimira Horvata od dječjačke dobi do zlatne mise 2014. godine. Od ostalih priloga valja spomenuti *Kazalo osoba*, koje je sastavio Mijo Ivurek, te sažetke na četiri jezika: hrvatskom, francuskom (preveo Paul Garde), njemačkom (preveo Ivan Macan) i engleskom (preveli Hrvoje Juko i Kevin P. Burns).

Ivana Klinčić